

NAGY PÉTER

Nagy Péter

TARTALOM

Tartalom

Előszó6

Aquarellek, pasztellek.....8

Tanulmányok.....28

Portrék54

ELŐSZÓ

Péter a jó barát, vagyis a jóbarát.

Ennek a kötetnek a főszereplőjével most ötvenegy éve, „nullévflyamos” sorkatonaként (azaz előfelvétellel bíró kopaszként) Kiskörösön, természetesen Petőfiről elnevezett laktanyában ismerkedtünk meg. A laktanya egy hatalmas ebédlőből, három többemeletes nagyméretű körletből (azaz légénységi szállásból), tágas parancsnoki épületből, tiszthelyettes szállásból, korszerű egészségügyi szárnyból, fegyverraktárból, ahol tarackok és ágyuk sorakoztak, a teherautók sokaságát tároló nagy térségből állt. Alakuló-terek, gyakorlópályák, műhelyek és gyakorló gázkamra volt még ott. A legfontosabb létesítmény a kerítés melletti disznóólak sokasága volt. A légénység biztosította az ellátásukat, a disznók folyamatos hizását a szakácsok nagyszerű munkája előzte meg. Szenzációs evőeszközünk volt. A kést, kanalat, villát mindig magunknál hordtuk. A katonai dizájn csúcsa volt, mert a furcsa ötlettel megcsinált műtárgyat egybetologatva a nadrágszárunkra varrt hosszúkas zsebbe kellett dugni. Azokat evés után vagy elmostuk, vagy csak alaposan lenyaltuk.

Az étterem mellett, ahova naponta háromszor zárt alakzatban, énekszóval kellett mennünk, volt a büfé. Csodás hely volt. Kettő nyolcvan volt egy korsó sör, és talán két forint egy csomag nápolyi. A csapos a kellően felvizezett italt úgy mérte, hogy majdnem hanyatt dőlt, egy kis hab gyártása kedvéért. A laktanyán kívül volt a lőszerraktár, a helyet külső őrségnek hívták. Téli éjszakákon hófúvásban, őrbundában, és a csizmánkban a kapcára hajtogatott ragyogó újságpapírba csomagolt lábainkkal védtük az ágyuk és tarackok lőszereit. Ha jött a várva várt váltás, minden ór „állj ki vagy” kiáltással nyugtázta, hogy nem ellenség közeledik.

Nos, egy ilyen helyen ismertem meg a barátomat. Azaz a katonatársamat és ott alapoztuk meg az évtizedeken keresztül kiválóan működő barátságunkat.

Ő „buffos” tüzérnek készült, én bemérőnek. Elképesztő volt a kiképzés. Most már had nevezzem nevén a könyv gazdáját Péternek, mert hát így hívják, ha kellett futottunk, ha kellett kúsztunk, ha kellett ők a tarackok talpait emelgették, meg elásták a behemód nagy szerkezetet, hogy nehogy meglássa az ellenség.

Mi rohangáltunk a teodolitokkal, iránylécekkel, és kőkorszaki számológépekkel. Közben számoltuk a Potenov féle hátrametszést, ha kellett a csillagpontot(l) lehoznunk az égből, meg hát minden furcsa dolgot kellett még csinálnunk.

Az első emeleten az előfelvételisek laktak, a magASFöldszinten az Egyesített Tiszti Iskola (ETI) tüzér osztálya. Mi is, ők is többen voltunk száz embernél. A mi üteg-parancsnokunk B százados et. volt, piknikus nem túlképzett, de nagyszerű emberséggel megáldott katonaember. A buffosok (Péterék) szakasz-parancsnokai különböző emberek voltak. Az egyik ötven körüli rendes mozgalmi káder, a társa meg egy igazi polgári indíttatású hadseregbajnok, csupa izom, ragyogó képességekkel rendelkező sportember. Tőle nagyon messze volt a baloldal. Egy alkalommal a hadnagy et. egy pár napig egy budai lakásban fontos harcálláspontot foglalt el, és komoly tüzérhez illően küzdött az ellenségben. Már mindenki kereste, de megtaláltuk. Az esetet a budai Petőfi laktanyában (tiszti futkosó) pihente ki... Ami szakaszparancsnokunk egy szőke, nem túl magas, hízásra hajlamos tiszt volt. Nem sokra becsült bennünket. Bonyolult geodéziai leckéket adott fel, amit természetesen a matekosnak és fizikusnak készülő társaink ripsz ropsz megoldottak, de hát a többség az bizony kínlódott. A csúcsbüntetés az volt, hogy ő főhadnagysága a teherautóban ült, s az egész szakasz minden szerelvényünkkel a hátunkon, nyakunkban, kezünkben, futhattunk az autó mögött. Már épp kiköptük a tüdönket, amikor megállt a teherautó, a főhadnagy a szájában egy fogpiszkálóval megvetően nézte a csapzott csapatunkat. Borzasztó élmény volt, szívem szerint elküldtem volna őt egy többször emlegetett helyre, de az illem meg a hely szelleme (illetve a rendfokozatunk különbsége) nem engedte...

Nagy Péterrel jól kijöttünk. Ő kiválóan focizott, gyors volt és pontosan oda rúgta a labdát ahová akarta. És az oda is ért. Nagyszerű amatőr fodrásként kopaszra vágtuk egymás fejét. Gyönyörű látvány lehetettünk. Péter szakaszparancsnoka megtudta, hogy jól rajzol és fest. Nosza, megbízta, hogy egy katonai jellegű alkotást készítsen az üteg folyosójára. Nagy honvéd bravúros alkotást produkált. L. főhadnagyt, a bemérők szakaszparancsnokát közel két négyzetméteres képben kissé eltorzított formában ábrázolta, és az részéről a bátorság csúcsa volt, hogy a katonatiszt szájába egy fogpiszkálót festett. Úgy, ahogy mi nap, mint nap láttuk. A legénységnek nagyon tetszett az alkotás. A tiszteknek, ahogy emlékszem, kevésbé.

Leszereltünk és következett négy nagyszerű év a Pécsi Tanárképző Főiskolán. Peti a földrajz és más fontos tudományok mellett, évről évre jobban rajzolt és festett. No meg a PEAC-ban nagyon jól focizott. Megismerkedett a nagyon szép és nagyon okos Mártival, bizony a szerelem a házasságig vezette őket.

Focizott a PEAC után a Fradiban, majd a Pécsi Bányászban. Pécssett kaptak egy különleges szolgálati lakást, ami nem volt más, mint a Széchenyi akna kultúrháza. A nagyteremben ragyogó focimeccseket játszottunk. Barátomnak ragyogó szakmai karriere volt. Ifjúsági vezetői tapasztalattal, nyugdíjig, egy elegáns, nagyhírű budai iskola igazgatója volt, a kollegái a szülők és főleg a gyerekek nagyszerű megbecsülésére.

No, ez a rövid bevezető már majdnem hosszú lett. Köszönöm a lehetőséget, hogy ezeket a sorokat igaz barátomnak én írhattam.

/Koltai Dénes/

AQUARELLEK, PASZTELLEK

Manet kazlakat és katedrálisokat festett sorozatban, Nagy Péter akvarelljei gyermekkorom udvarát és a szemközti házat idézik meg. A tekintet szeretetteli hűsége közös ezekben a sorozatokban. A még nem sejtett, a várakozó élet kutató pillantása az eltakart horizontokon túlra. A változatokban megéledő közös pillantás a távolba, melyet újra és újra elmetesz a kerítés, az ól fala, a köznapi munka szolgálatos léthorizontja. Az udvart közrefogó öreg fák nincsenek jelen, néha lombátruk széle sejtelemnyi keretként ereszkedik a képre. De ezek az akvarellek zöld-kék-sárga frissességükkel mégis a távolról, a kerten túlról szólnak a lehetőségek világáról. A készülődés képei, a népmesei Erős János nézhetett így a kert végébe, a kemencesut oldalából.

Az átelleni távlat is ilyen, az út túloldalán a szemközti épülettöredékek is titkot hordoznak. Ezek téli akvarellek, de a megidézett sárga vakolatónus mégis fénnel telíti, éléttel telíti, legyőzi a telet. Mintha két perspektíva nézne farkasszemét, a belső udvar tavaszias kék-zöld távlata, és a külső, téli világ üresen is sárgán fénylő és havasan hideg reménye: a hatvanas és a hetvenes évek alkata akvarellben. A havas utcakép hol a kékkal hűsít, hol a fák barnája melegíti fel. Néha a havas tető a domb hófedte foltja alá húzódik, de a barna, a felvörösítő és a távolságtól kékbehajló fák vertikuma jelzi, a tél nem temet el semmit, csak oltalmazza az alvó életet. A kék-zöld-sárga kertkép sem csak idilli zsáner, de a gondosan kirajzolt kerítéslécek távlatot metsző akadályával terhelt távlat. A gazdasági épület sem csak konstruktív elem, az organikussal szembeszegezett kubus, de a kemény mindennapi szolgálat kontrapunktja, egyebek mellett baromfiakkal volt tele, és az a veszedelmes kakas lakta, ami engem is megkergetett anno.

Kakast festeni a kínai legenda szerint is életbevágó iskolafeladat, császári türelmet próbáló kihívás. Nagy Péter kakasai, hisz kétszer is megfestette a tűz állatát, megállják a próbát. Chagall képeivel tartanak rokonságot.

A városakvarellek, a tapolcai főtér és a Malomtóban tükröződő fények egy másik titkot is elárulnak. Talán az apai, velencei származás, a régmúlt idekeveredett szőlőműves „talján” telepesei vagy a velencei táj titkos mediterrán alkata adja a kulcsot, de Nagy Péter festészete mediterrán festészet, festészet mediterrán háttérrel. Így van ez a tapolcai festményekkel és így a sümegi pasztellképek Egryt idéző fényeivel. Hamvas Béla az „Öt génusz” munkájában térképet kínál ehhez a titkokhoz, Nagy Péter alkotói életútjához. Ahol ez a mediterrán érintés működött, ott egy-egy életszakasz ontotta munkákat.

A hátsó udvar tavasszal /26x24cm,aquarell, 1972/

Hátsó udvar tavasszal 2. /31x23cm, aquarell, 1980/

Molnár néni háza télen 2. /39x29cm, aquarell, 1984/

Szánkódomb /49x36cm, aquarell, 1986/

Molnár néni háza télen /44x29cm, aquarell, 1984/

Az udvar, ahol felnőttem /47x35cm, aquarell, 1982/

Hátsó udvar nyáron /39x29cm, aquarell, 1984/

Molnár néni háza /33x43cm, aquarell, 1980/

Tapolcai tó strandja /36x50cm, aquarell, 2008/

Eső után Sümegen /78x58cm, pasztell, 1975/

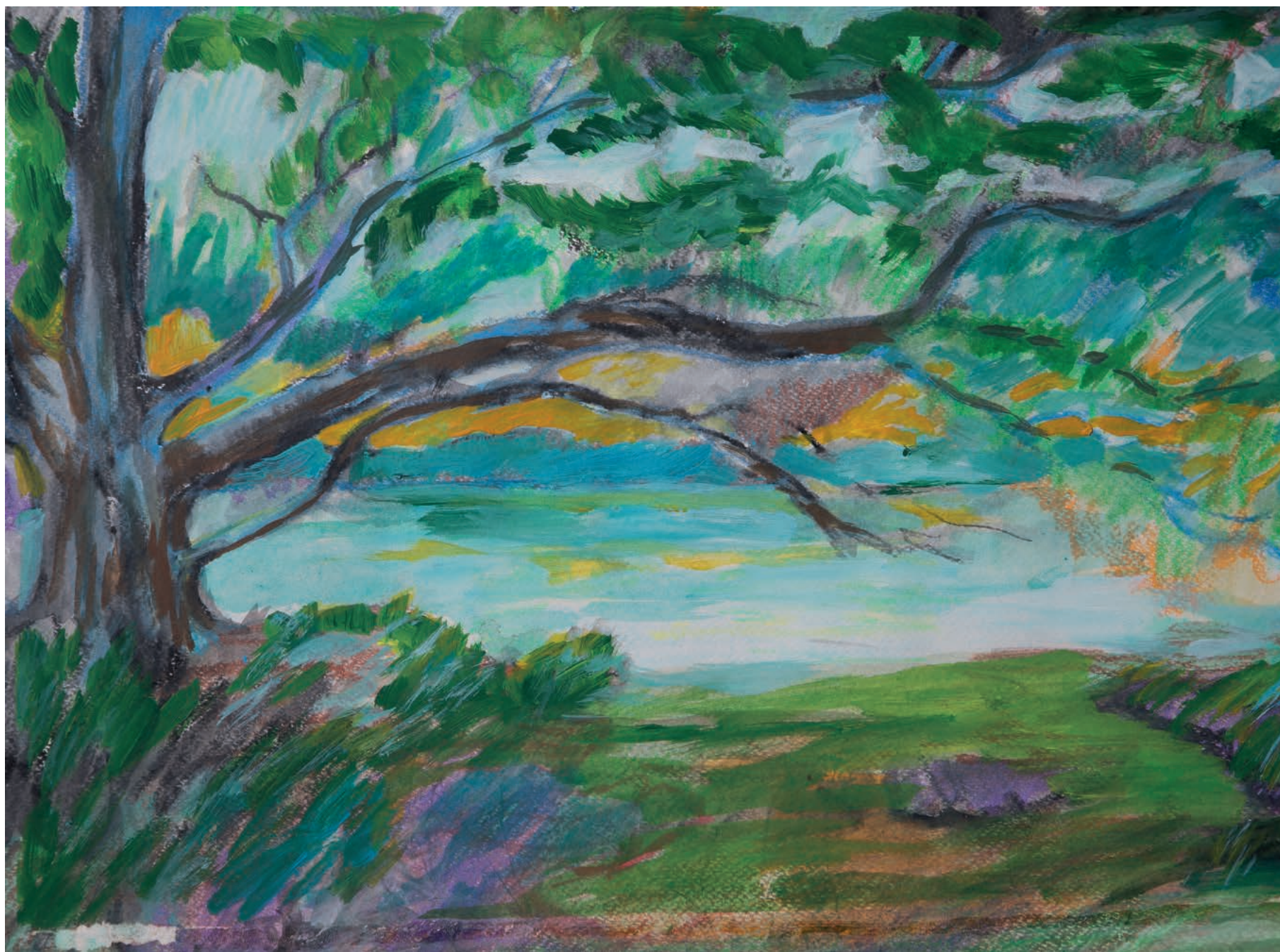
A sümegi vár alatti utca /78x58cm, pasztell, 1975/

Februári eső Gábánban /43x34cm, aquarell, 2004/

Tapolcai tópart Márti szülőházával /29x39cm, vegyes t. 2008/

Vihar előtt a horgásztónál /36x28cm, vegyes t. 2008/

Vihar előtti csend /31x42cm, vegyes t. 2008/

Házikó /20x19cm, aquarell, 1986/

Imici, a kakas /30x24cm, aquarell, 2000/

Lesencetomaj szőlőhegye /58x36cm aquarell, 1999/

Pécsbányatelepi serpentin /26x21 cm, aquarell, 1975/

Virágcsokor /17x24cm, vegyes technika, 1980/

Két pipacs /22x30cm, aquarell, 1998/

TANULMÁNYOK

Pécs egyetlen mediterrán nagyvárosunk, a főiskolai tanulmányok világa kínálja e jelen kötetben azt az invenciógazdag stúdiumvilágot, mely rajzokban, litográfiákban, tuss-szkeccsekben, elvont formatanulmányokban élénk idéződik.

Commedia dell'arte figurák, sellők, mutatványosok, vagy raszterhálós, geometrizált piaci kofák, diskuráló asszonyok; Korniss Dezső és a folklór motívumképző erőterétől nem távoli konstruktív játékok jelekkel, alakokkal, vagy épp Lantos, Escher és Vasarely irányába tájékozódó ritmuskalandok. Mind a nyitott, széles tájékozódás, a vizuális kalandvágy dokumentumai. Számos festmény is ennek a felderítő, kísérletező időszaknak gyümölcse. Meglepetésre ezeket a munkákat nem Pécs fénye járja át, hanem valami komorabb, melankolikusabb koloritás, mint ami uralja egyik, díjat is kérdemlő munkáját, a fémlapokkal, az anyagba és a megmunkálás komorabb küzdelmébe leszálló festményét, vagy a gyúrói Öreghegy alkonyi sötétbe süllyedő pincekapuját ábrázoló képet.

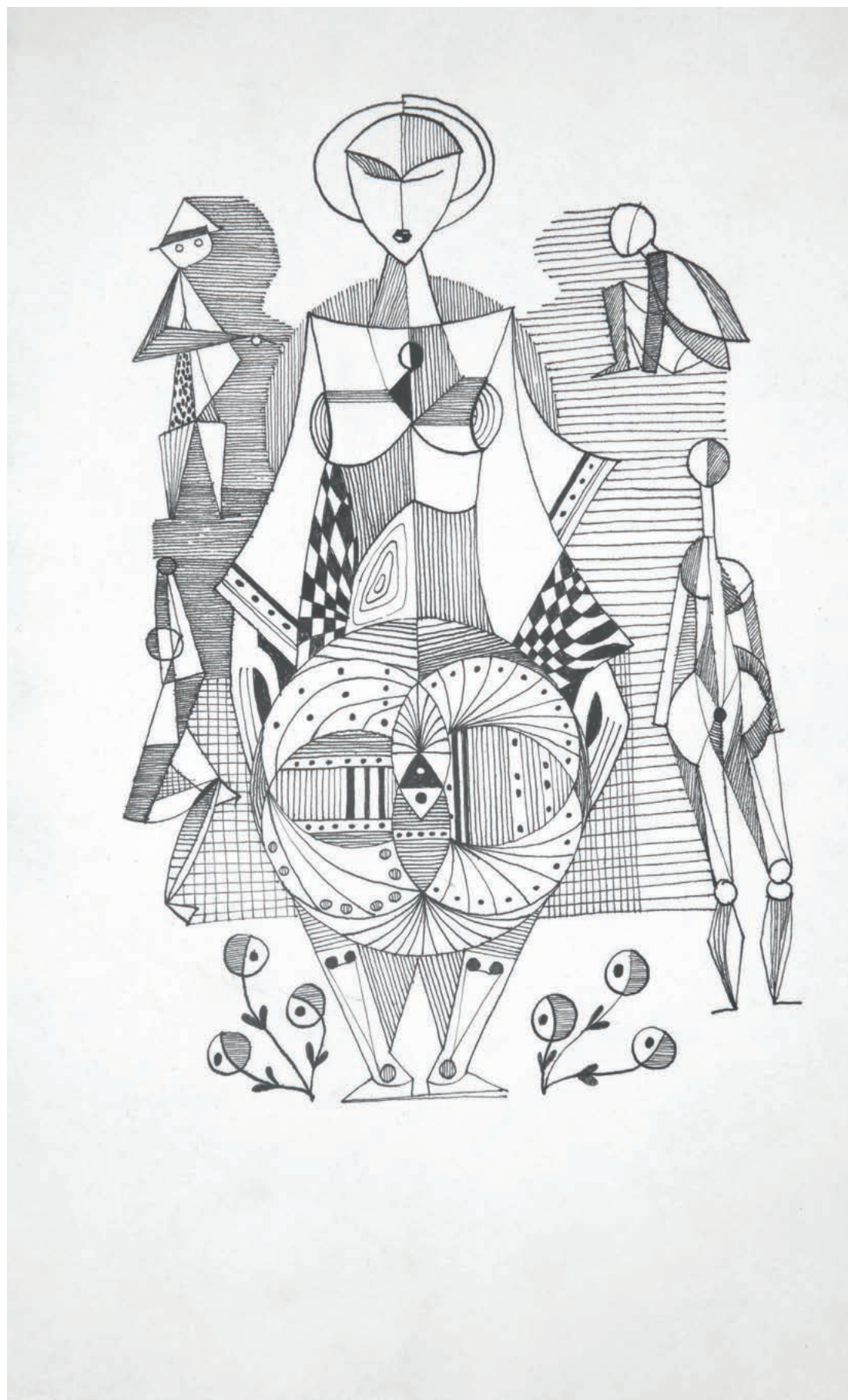
De ilyen különös sorselőérzettel terheltek faönarcképei is, legyen az rajz vagy festmény. Az életmű titka, a mediterrán fénylő alkotói invenció és a paraszti alkatú sorshordozás, szolgálatos munka viszonya feszíti mélyebb és drámaibb alkatúvá, mely a szemlélőt is bevonja, beavatja e képletbe, gyakran saját életét is értelmező módon.

Ennek a korszaknak szaturnuszi fordulóján, a huszonhét éves fiatal művész, végzett tanárember, a szerelem és a sorsrendez(őd)és magaslatán készíti el vegyes technikájú, grafikai és festői erényeit egyaránt megmutató munkáját, mely a mediterrán kisvárosi főtér, a profán biciklis figura és a kékruhás allegorikus nőalak együttesében a sorsnak feltett kérdésnek is tekinthető. Talányos a tetők fölött ablaktriptikonként előemelkedő háttér, sejtelmesen organikus, áttetsző alakzataival.

Ennek a korszaknak része a tapolcai „mediterrán hazatalalás”. A könyv másik fejezetében már megmutatott malomtavi akvarellek, és a sümegi pasztelltetők jelzik ezt az alkotói magabiztosságot, és létben, családban hazatalaló egzisztencia derűjét. Ez a derű és szeretet vezet át bennünket a harmadik fejezetbe, a portrék világába. A társtatalalás egyben múzsára találás is. Van kit és van kinek festeni. Ez egyben e művészet különös fordulata, priváttá válásának kulcsa is. Van hivatásos és van naív művészet, Nagy Péter harmadik utat jár, művészete, bár egyetemes érvényű, mégis mélyen személyes és bensőségesen családi, privát festészet. Mindez portréművészetében válik legnyilvánvalóbbá.

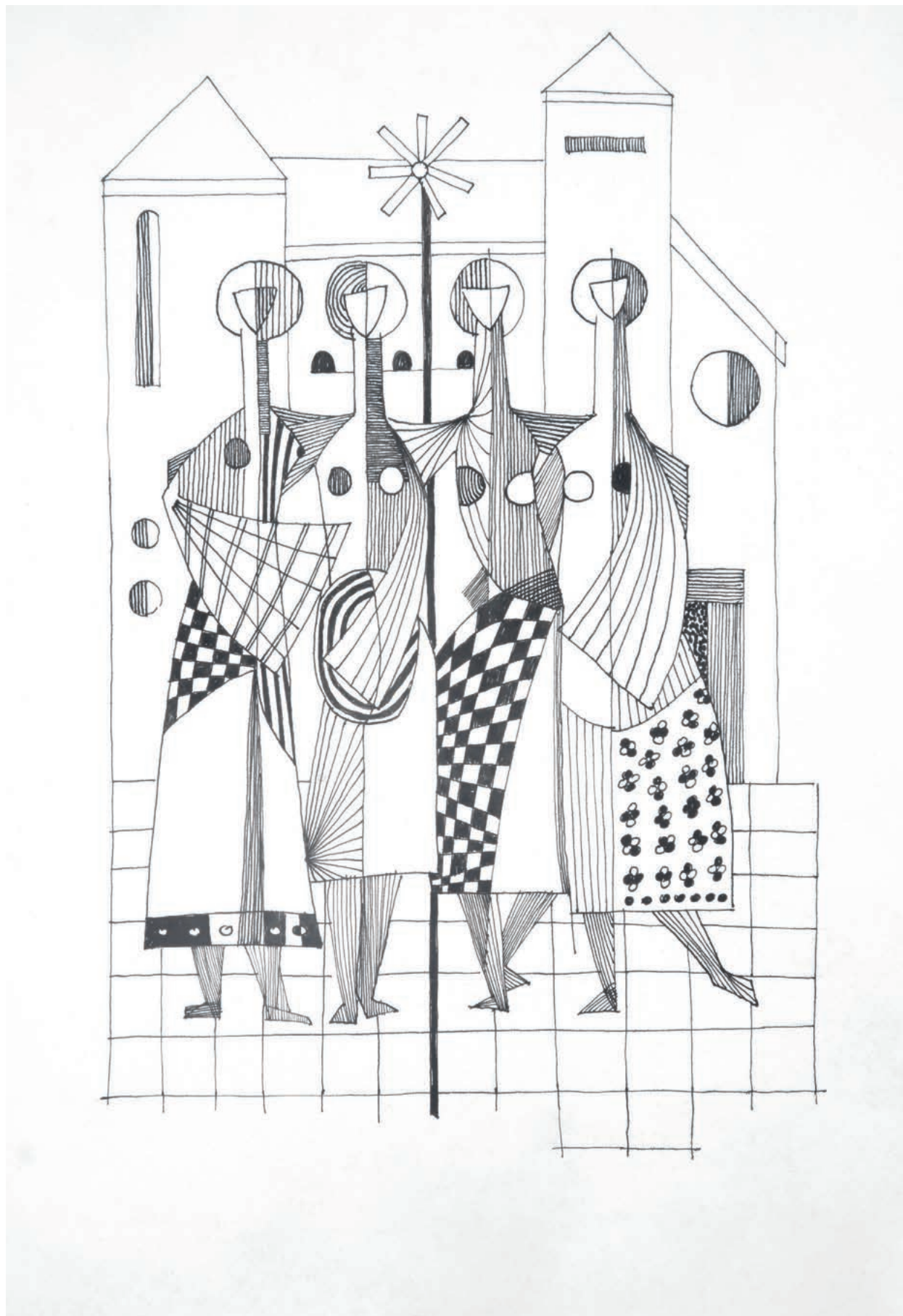
Libikóka /20x29cm, tus, 1973/

Földanya /20x29cm, tus, 1973/

Madárijesztő /20x29cm, tus, 1973/

Quartett /20x29cm, tus, 1973/

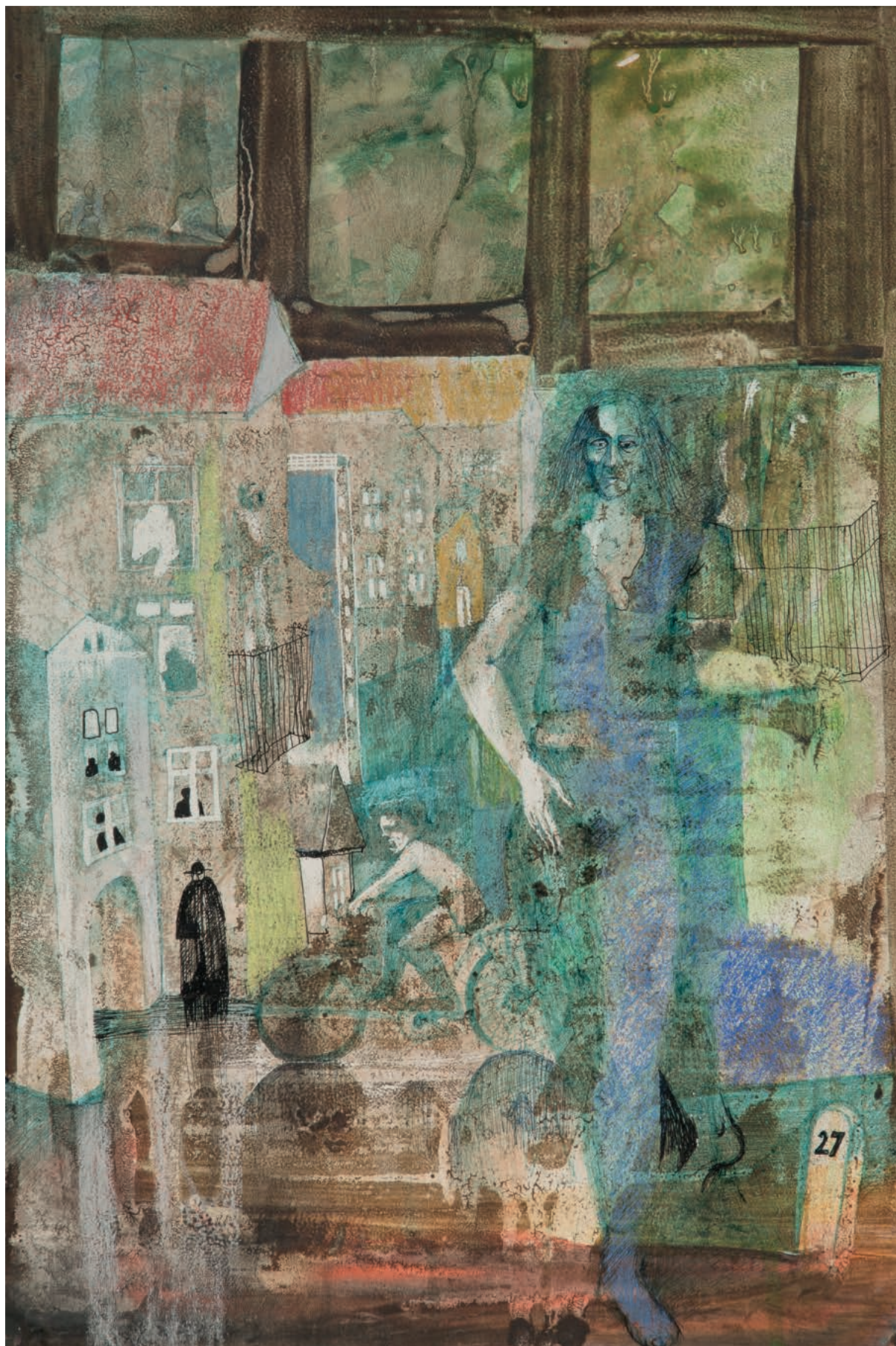
Bolt elött /35x28cm, tus, 1973/

Diófánk mögötti tó Velencén /23x17cm, tus, 1990/

Galambok /31x33cm, tus, 2011/

27. Születésnapomra /29x43cm, vegyes t. 1974/

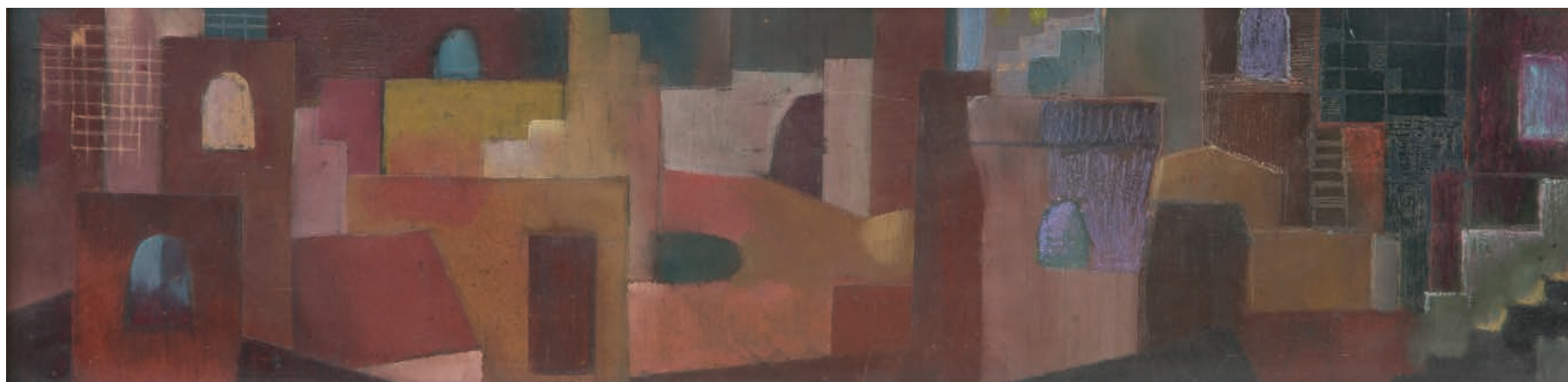
Kis önarckép tárgyakkal /20x29cm, vegyes t. 1975/

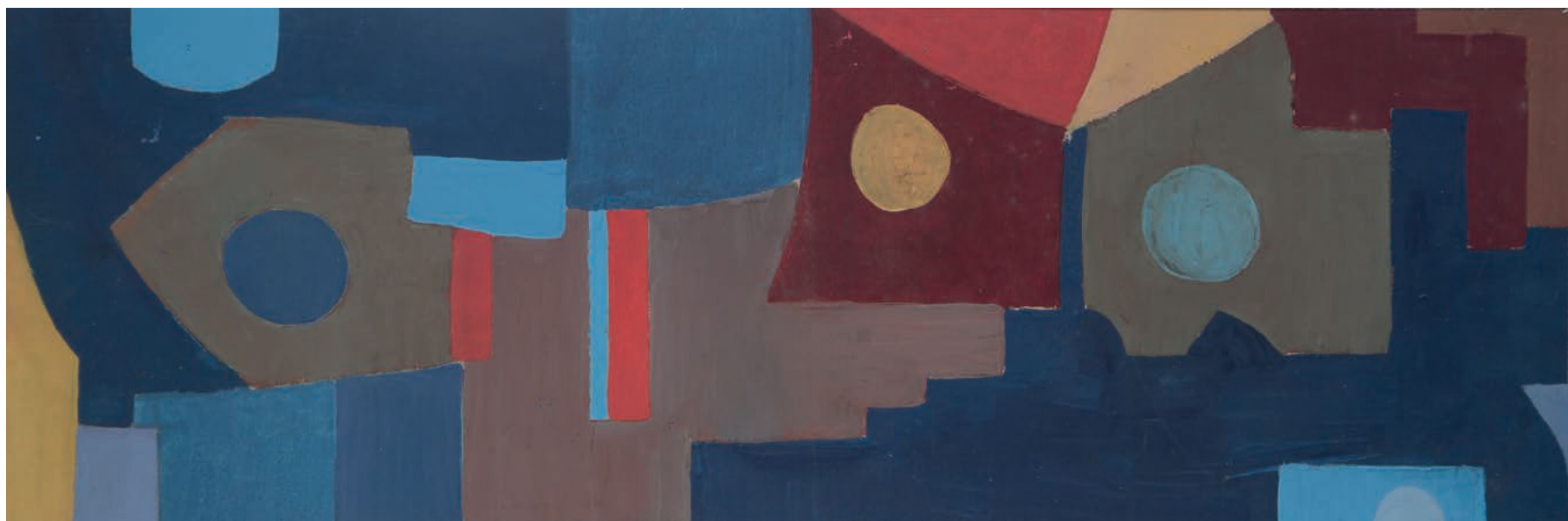
Hazafelé a Keringősből /55x31 cm, vegyes technika/

Holdvilág a Honvéd utcában /63x41 cm, zsírkréta, 1976/

Pécsi este /39x10cm, olaj, 1968/

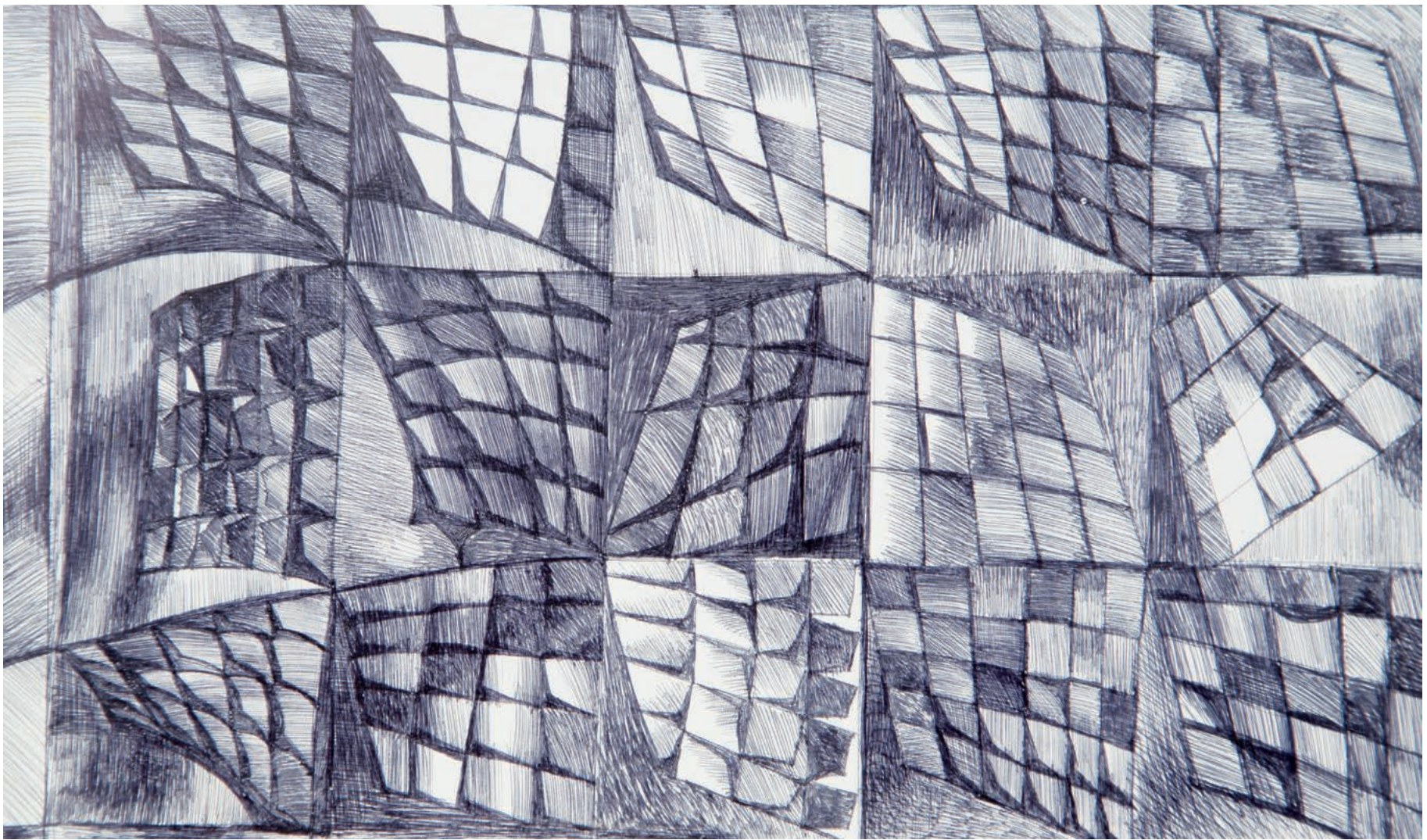
Bényomások /45x15cm, olaj, 1968/

Vasmunkás /50x38cm, olaj, 1969/

Az öreghegyi pince este /33x43cm, olaj, 1988/

Szél /14x23cm, golyóstoll, 1974/

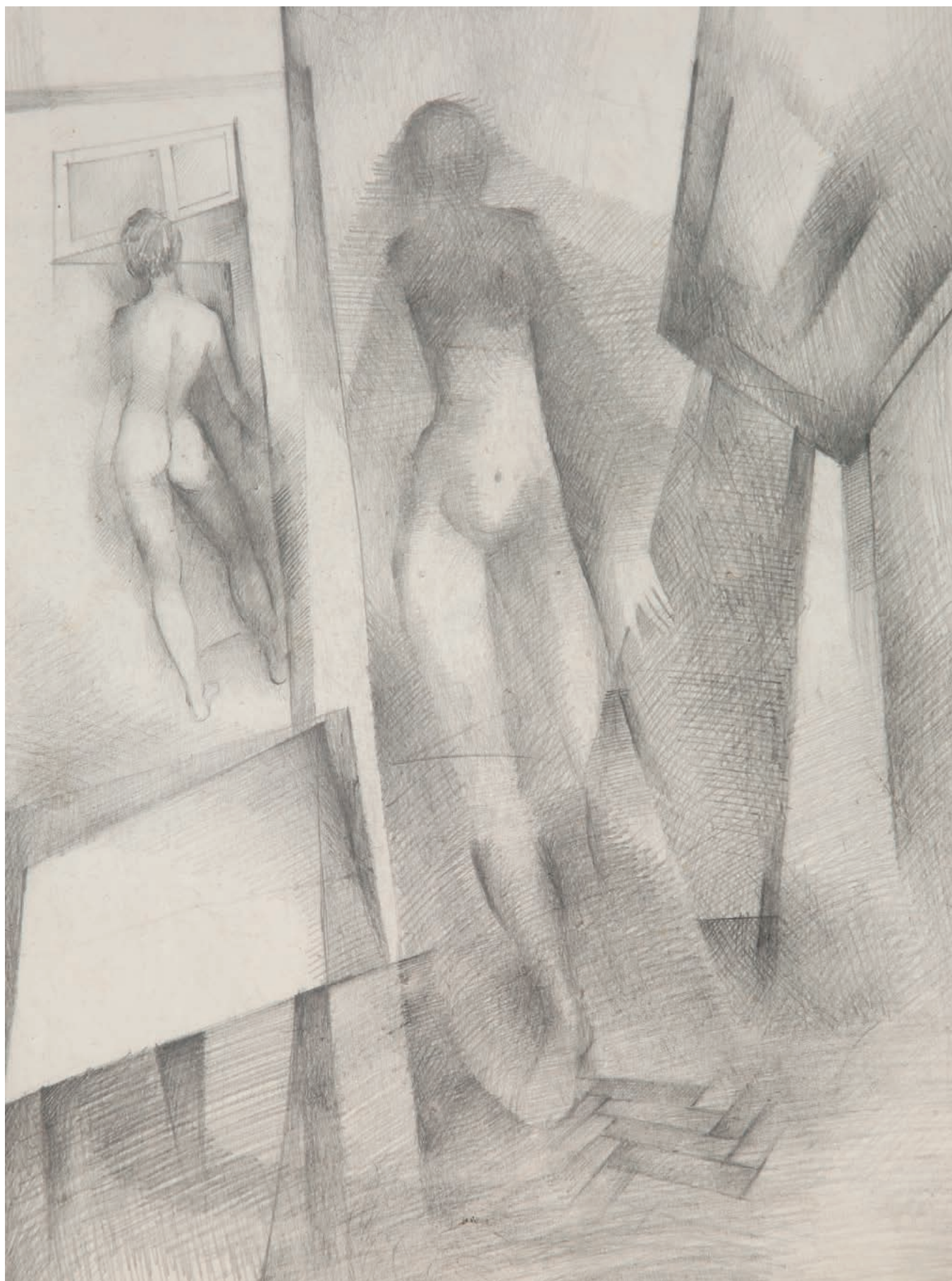
Tusrajz bal kézzel / 18x26cm, tus, 1974/

Margaréták /24x40cm, diófafác 2000/

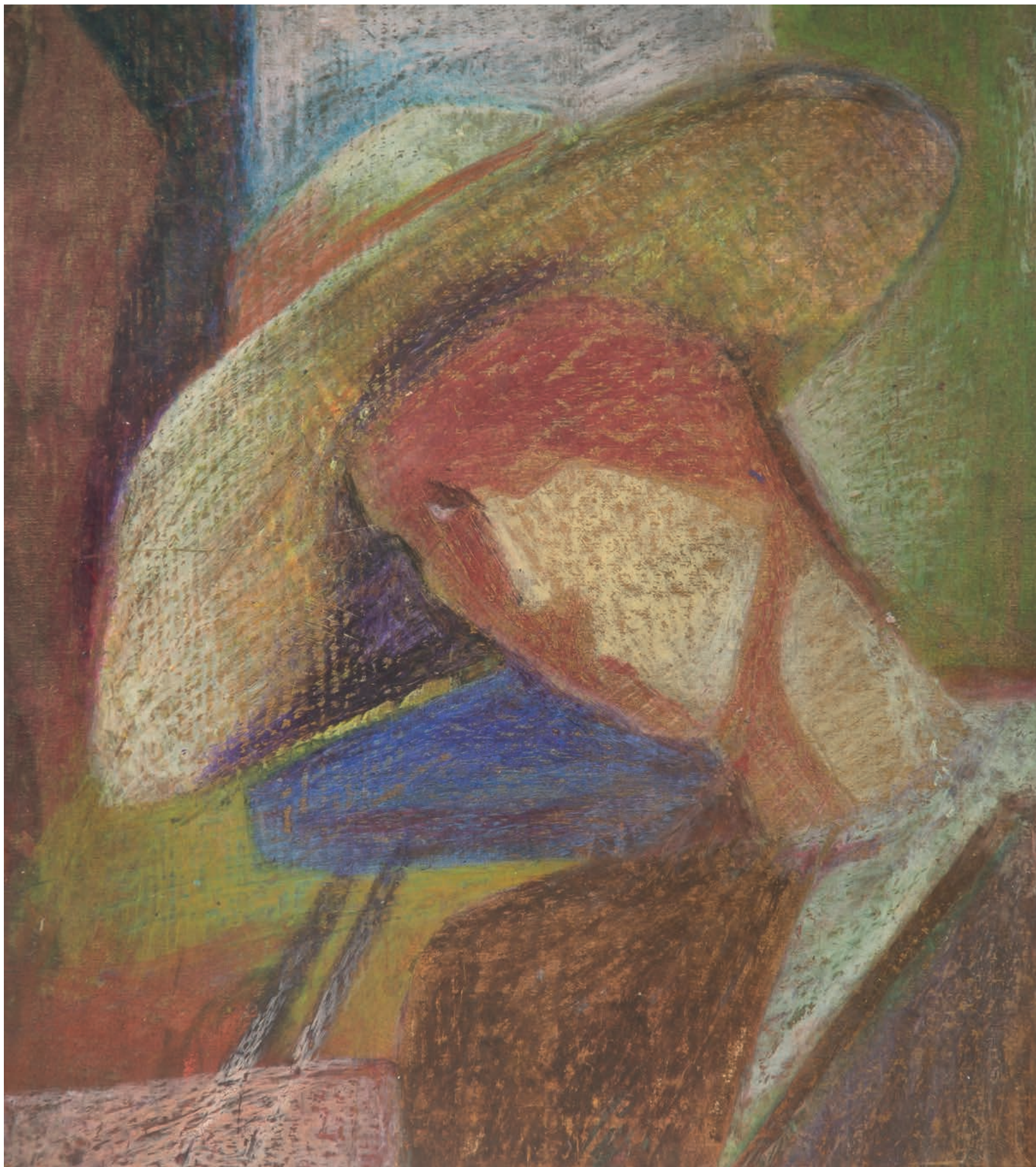
Szia /21x29cm, grafit, 1971/

Müteremben /21x29cm, c ruza, 2001/

Izabell /20x29cm, tempera?, 1992/

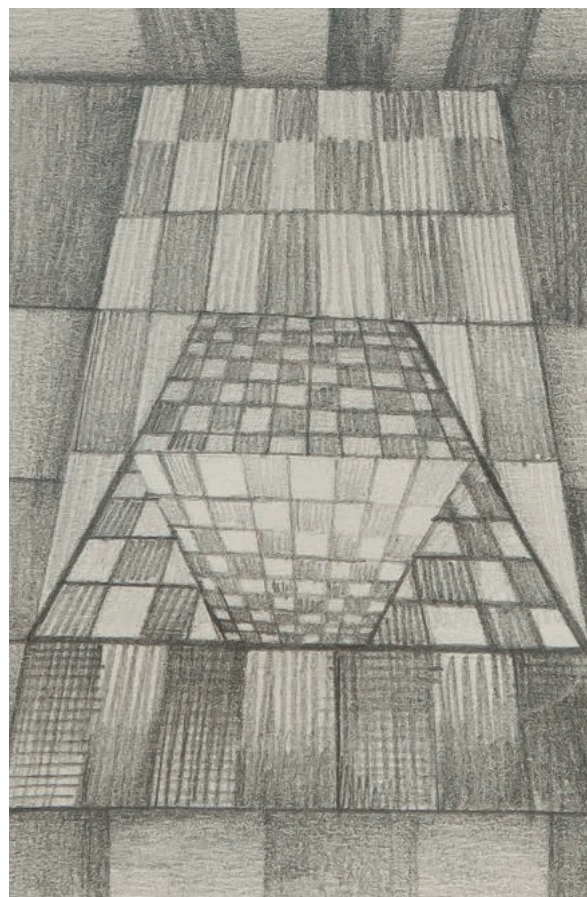
Önarckép árnyékban /29x32cm, zsírkréta, 1968/

Madár /26x34cm, aquarell, 1990/

Cseréptetők /31x33cm, zsírkréta, 1968/

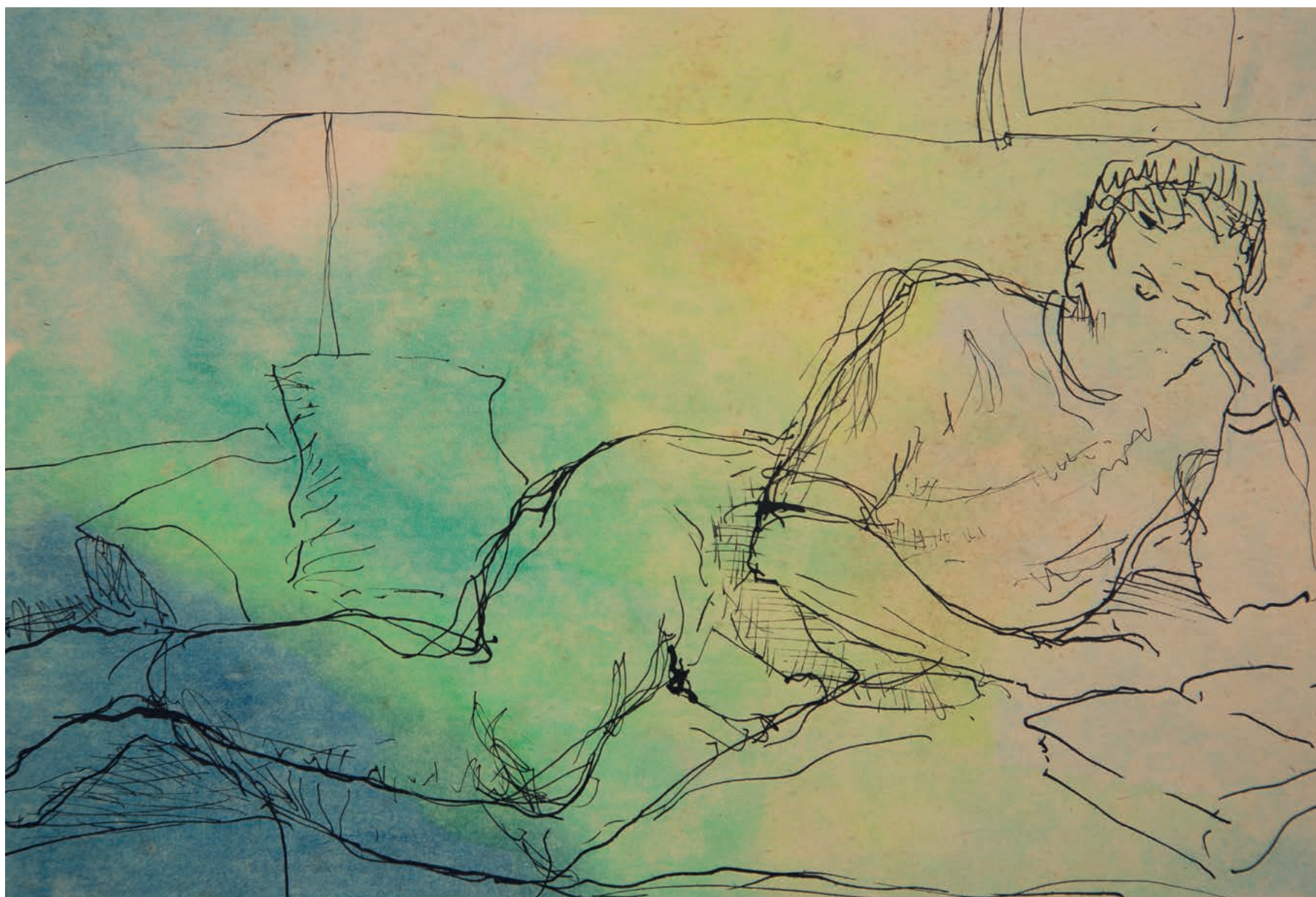
Etüdü /9,5x14,5cm, ceruza, 1973-2008/

Párban /17x24cm, golyóstoll és grafit, 2007/

Buszra várva /12x19cm, toll, 1968/

Joe tanul /15x22cm, vegyes technika, 1966/

Három lány figyel /42x59cm, olaj, 1970/

Lányka /22x50cm, linómetszet, 1983/

PORTRÉK

Különös, hogy e festészet mediterrán alkatát leginkább a portrék árulják el. Talán azért, mert ez a mediterrán és reneszánsz alkat rejtett és tudattalan, a szerelem örvénye emeli ki az időfedte határtalanságból. A Márti képeket jegyezhetné volna a művészettörténet számos nagy alakja, stílusban, gesztusaiban, és művességben egyaránt. Változatos képek, és változatos nőiség, a titok megfejtését szolgáló ábrázoló küzdelem tükre ez a sorozat.

De ez a festészet az önismeret, és önértelmezés eszköze is. Az önarcképekben néha riadt, érzékeny és gyermeki képet látunk egy montázs részeként, mely kép rejtvényes is, mert a portréban az anya (keresztanyám), és Joe bátyánk képe ugyanúgy ott rejtőzik, mint a festő fiatal arca. Néha a szalmakalapos alak pedig az apát, keresztapámat kapcsolja össze a báty arcával, köztes portrék az összetartozás jegyében. De ez a pasztellarc néha elrejtőzik a kalapkarima árnyékába, vagy egy másik rajzon a védelmező erős férfi tekintet fürkészőn szemünkbe a kalap alól.

A családi portrék ugyanilyen karakteres, jelentésteli ikonok. Az apa képei robusztusak, fáradt erőt mutatók, erős sárgájuk keresztapám keleties, mongoloid vonásait felerősítik. A nagyapánkról készült linóleummetszet pontos habituskép, egy mozdulatban a teljes élet, öltözetében, testtartásában társadalmi jellemrajz, metszően pontos és érvényes ikon. A sorsmegértés képe.

Hasonlóképpen pontos, szeretetteli és végtelenül érzékeny képek a Kispetiről és Zsófikáról készített portrék. A mély szülői szeretet egy titkos műveletet is lehetővé tesz, megmutatja a földi személy mögött rejtőző pneumatikus, éteri, angyali mögöttest. Ezek a gyerekportrék Wispiansky munkáit idézik, az életmű külön regisztereként.

A szeretet szobrainak tekinthetők a szoborportrék is, melyek a tehetség műfajközi átfordulását és érvényét is igazolják. A szoborportrék egyben a választott anyagot is ünneplik, az agyag tömörségét, tömör méltóságát, a gömbformában ünnevelt, még kibontatlan teljességet és a fa titkait.

A fából faragott királyfit idéző portré már a sors küszöbére lépett élet méltóságát, hercegi rangját fogalmazza meg. Végül a fiatal bajnok képét látjuk, akaratlanul is azt a focista-hős képet, korunk gladiátorát, melyet egy másik rajz szinte táncos mozdulatában örökített meg, és amely Nagy Péter életútjában is külön fejezetet kapott, talán a festői tehetség riválisaként, test és szellem örök viadalában.

/Dr. Lázár Imre/

Márti terítőt híméz /39x50cm, szénceruza, 1974/

Márti sapkában /29x39cm, aquarell és tempera, 1985/

Rókagallér /25x37cm, aquarell, 1985/

Márti olvas /23x28cm, diófafác 1975/

Márti alszik /20x28cm, aquarell, 1974/

Márti pihen /39x29cm, aquarell, 1974/

Zsófi mély álomban /26x16cm, aquarell, 1997/

Marti /13x18cm, monotípia, 1970/

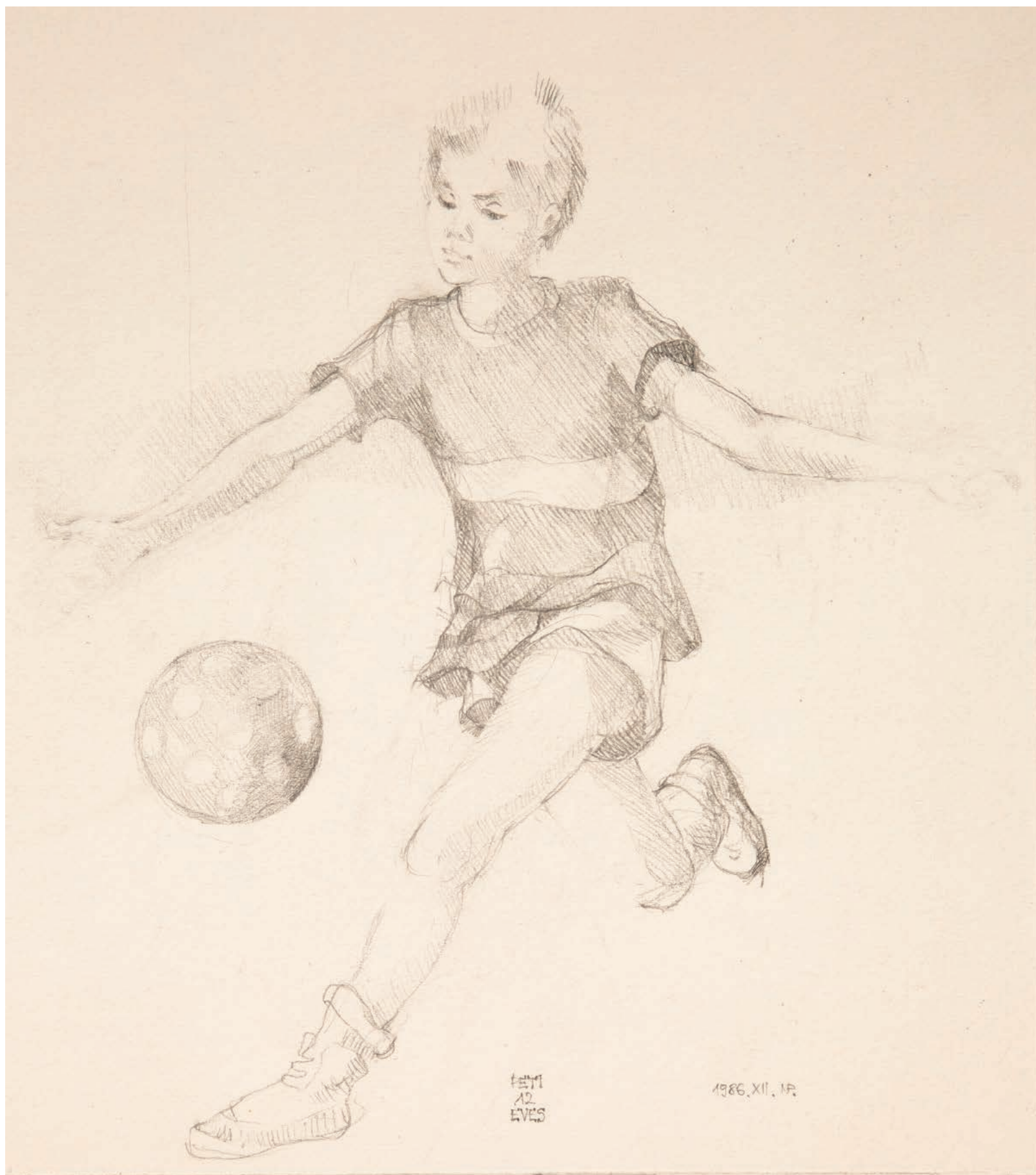
Márti profilja /15x21cm, vegyes technika, 1972/

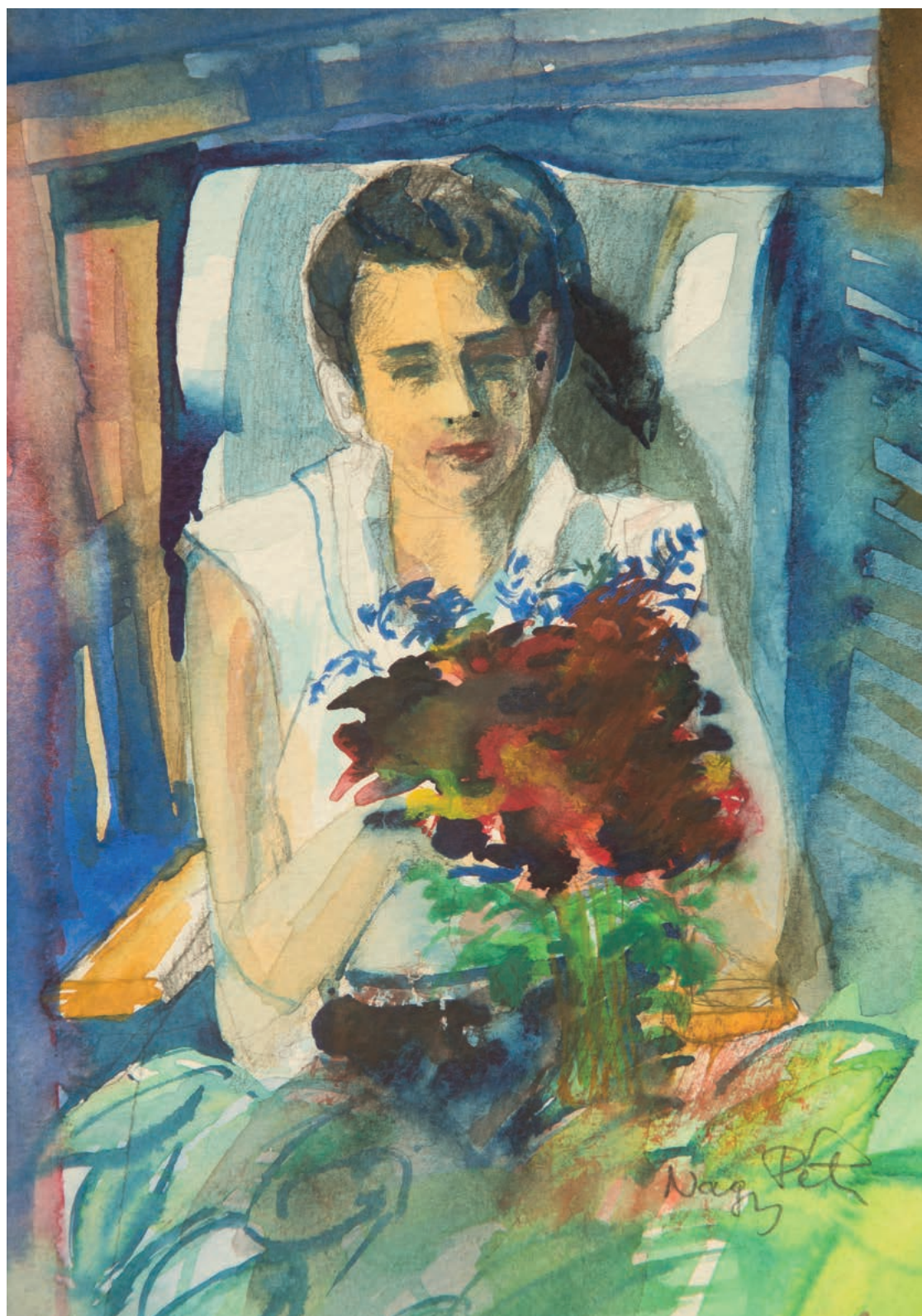
Márti /14x15cm, ceruza, 1969/

Marti /24x27cm, ceruza, 1969/

Peti 12 éves /18x21, ceruza, 1986/

Zsófi 19 évesen csokorral /12x18cm, aquarell, 1996/

Önarckép /26x38, aquarell, 1968/

Az öreg huszár /16x21 cm, aquarell/

Anyu varr /16x23, tus, 1973/

Apu tévét néz 70 évesen /11x19cm, vegyes t., 1986/

Nagypapa /18x24cm, linómetszet, 1970/

Peti agyagszobra /28cm, 1976/

Királyfi /35cm, fadaragás, 1996/

Királynő /35cm, fadaragás 1996/

Önarckép /42x59cm, aquarell, 1972/

Önarckép /17x22cm, ceruza, 1962/

Marti /15x21cm, golyóstoll, 1994/

Zsófi / 15x20cm, golyóstoll, 1994/

Lettikém /19 x 28cm, ceruza, 2012/

Lettikém /19x28cm, pitt, 2012/

Zsófi /16x21cm, ceruza, 1994/

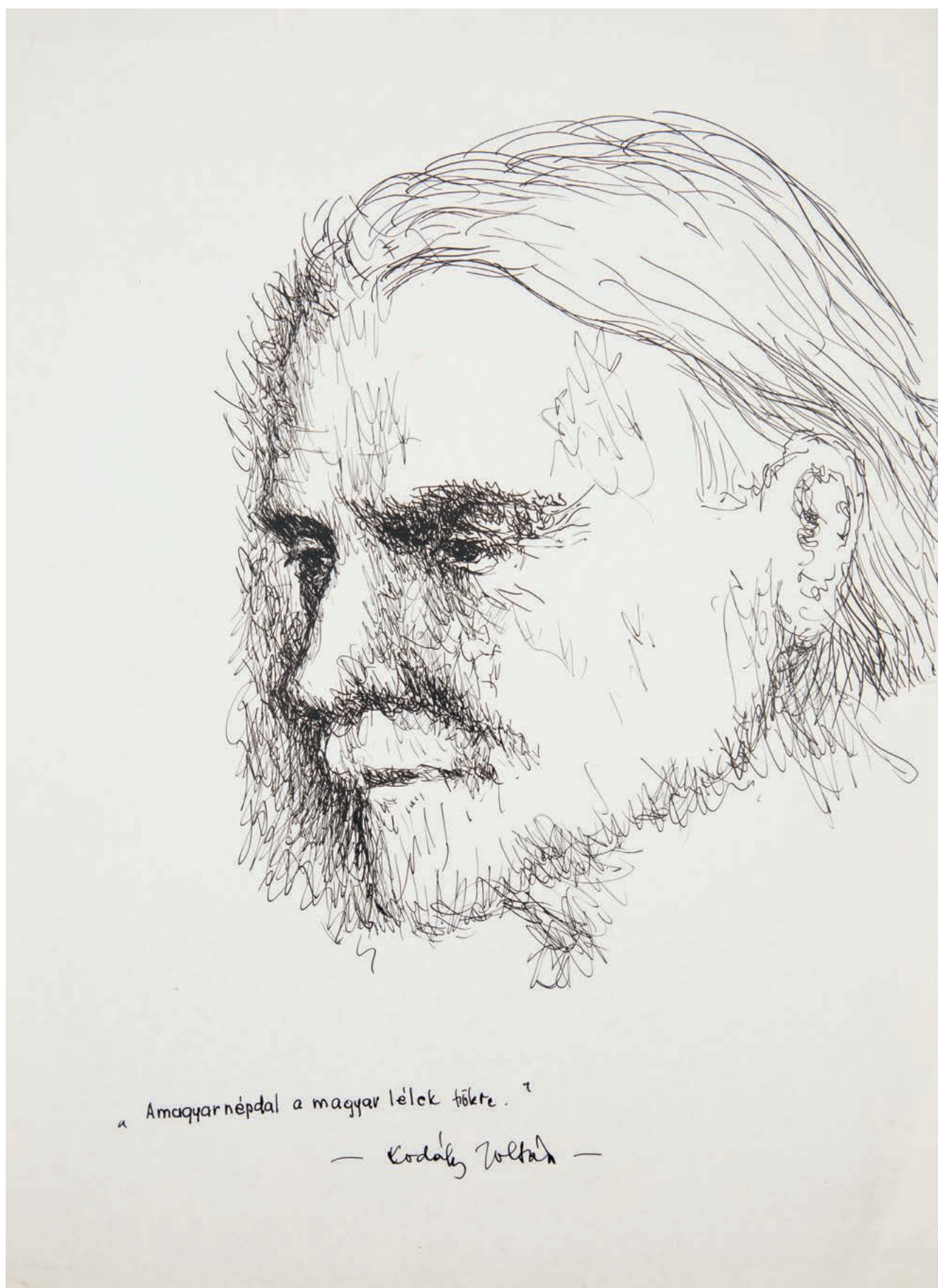
Anyu /12x19cm, tus, 1980/

Enikő /38x27cm, diófa, 2000/

Natikám /19x21cm, ceruza, 2020/

Kodály /21x30cm, toll, 1970/

Írta: Dr. Lázár Imre
Előszó: Koltai Dénes
Szerkesztette: Szollár Márta
Képfeldolgozás, grafika: Kocziszkó Emese
Fotográfia: Toroczka Csaba
Nyomda: Stancatechnik Kft.